

Molter Károly – XC

Évekkel ezelőtti pillanat: egy hóhullásos késő téli délután Marosvásárhelyen a Bolyaiak szobra mellett a járdán ismerős tűnt fel; nagykabátban, feje bebugyolálva, lábán a cipőre húzva kalocsni. Óvatosan, csuszmákolva haladt, az út síkosságát egyensúlytartással tapogatandó. Közeledett, látásának öröme köszönteni készülődtem. Ám átsuhant bennem, hogy annyi évtizednyi diák hadak, irodalmárok rajzásában bizonyára, s okkal, nem ismerne fel. Noha Köteles utcai otthonában való vendégeskedésemet társasági jelenlétével többször is megtisztelte...

S hogy mégsem üdvözöltem Molter Károlyt, annak más oka volt.

Folyamatos haladásában egyszercsak hirtelen megállt s fölfelé nézett. Tekintete a Bolyai középiskolára irányult. Arra az épületre, ahol életének nagyobbik felét generációk nevelésével töltötte. Állt, állt percekén át, a hópelyhek rátelepedtek szemüvegére is; ő pedig gondolatában talán be-benyitott egy-egy osztályterembe, belehallgatott késői kollégáinak óráiba, meghallgatván egy-egy feleletet: vajon a magyar, a román s a világirodalom valóságos értékeit elfogultságtól mentesen tanítják és tartják számon? Ahogyan egykor ő is gyakorolta volt. Pedagógusként és irodalmárként egyként. Az időnek együtemiségében Pirandello, Wedekind, Toller, Kaiser munkásságát éppen úgy figyelmének körében tartotta, mint Kodolányi János és Erdélyi József ígéretes indulását. S micsoda szívodaadó lelkesültséggel méltatta pályatársait, Tamási Áron, Dsida Jenő, Olosz Lajos, Kuncz Aladár munkáit, Goga Madáchfordítását. Bartók Bélát várva 1922-ben írta: „...jertek, álljunk sorfalat Neki!” Nem a dagályos publicista szépelgő romantikus póza volt ez, hanem a szeretet és becsülés Ady Endré-s gesztusa. Az érték becsülése, amelynek személyes szolgálatát Molter Károly hirdette és vállalta. Belháborúkat vívott, az elfogultságtól mentes, a teljesítmény, a tisztesség mértékében megtisztítandó irodalom, s tegyük hozzá: társadalom kialakításáért. Mert Molter Károlynál a kettő minden időkbén egyet jelentett.

Hol a hatalom? című írásában 1923-ból olvashatjuk: „Van-e itt kontaktus a tömegek akarata és az intézők tennivalója közt? Gondoskodnak-e itt a népjólét intézményes fokozásáról, a város fejlesztésének lehetőségéről, az adófizetők zavartalan boldogulásáról, és kíváncsiak-e a város értelmiségének hozzászólására, mikor döntő fontosságú kérdésekre adnak máról holnapra feleletet?”

Molter Károly fölfelé törekvő tekintetét ebben a jelben érzem példaképszerűnek.

Ezért vélem találonak Erdélyi Lajosnak léleklátó megfigyeléssel róla készült portréit Marosi Ildikó szép és fontos interjúkötetében. Fák árnyékában, a fotel otthoni kényelmességében is: Molter Károly fölfelé tekint.

Molter Károly intézmény volt Marosvásárhelyen. Tanár, irodalomszervező, kritikus, s mi minden még! Másnak ebből egy is életművet jelenthet. S nála mindenikre gazdag tényekkel érvelhetünk: kiváló színházi ember, orvos és hivatalnok, ők is már sokadik évtizedben, jó érzéssel emlékeznek: Molter Károly nehéz időkbén tanította meg őket a nép- és nemzetiségiszolgáló irodalomra. A Marosi Ildikó által alapos, lenyűgözően nagy munkával összeállított helikoni könyvből kitűnik; valamilyen okból Molter Károlynak mindig írni kellett Marosvásárhelyre. S hiába válaszolta, hogy „esz meg a sok iskoladolog...”, előfizetéseket gyűjtött, irodalmi estet szervezett, lektorált, méltatásokat írt a Helikonnak, társadalmi igazságtalanságok ellen hadakozott a Brassói Lapokban. Aztán megírta kitűnő regényét, a Metánia RT-t, s kéretlenül is színpadi műveket, melyek közül legelsőbben is a Tank, bizony színpadot érdemelne. És szóltunk-e a házigazdáról? Mert aki Vásárhelyre, akár milyen kis időre is, érkezett, vendégszerető házát nem kerülte el. Móricz Zsigmond, Németh László, Tamási Áron, s a többiek, a mindennapi irodalomteremtő küzdelemre vállalkozott bajtársak serege...

S hogyan tudta sokágú életművét kilencven esztendő alatt ilyen magas igénnyel megalkotni? Egy 1922-ből való, Szabó Dezsővel hadakozó cikkében így írt Budapestre: „Csak annyit izenek neki Erdély kezdői nevében, hogy mégis tanulhatna tőlünk már most is: fegyelmet.” A fegyelem volt az, amely Molter Károly életét és munkásságát vállalkozásának elvégzéséhez segítette. Emberi, írói életét, a kilencven esztendőt, szigorú fegyelemben töltötte. Kevesek dicséretként említhetjük. Noha a feladat most se kevesebb, mint ami néki s generációjának adatott.

Történelmi hóviharokat megélt nemzedékével együtt. Egyik hadakozásával kapcsolatban Tamási Áron írta néki 1938 novemberében: „Jöhet idő, hogy nagyobb dolgokat is ki kell állnunk...” Amiként történt is. Komor korunk, mondja Molter Károly szigorú tekintettel. S a fegyelemben végzett munka a közösségi megtartás gesztusa, s ehhez személyes létének életbenmaradó erejeként a derű szolgált.

Rajongással szeretett, s boldognak tartott városában hatvanhét esztendőt töltött. Óverbászról Kecskeméten és Budapesten át Molter Károly Marosvásárhelyen teremtette meg lelkének székesfővárosát.

A maga munkáját joggal bevégeztnek véli. Most már derűt kívánunk az elkövetkezendő évekhez.

... aztán pirosra csipett fejét alább fordította, s elindult lefelé a Bolyai utcán. Majd hazafelé, az egykori Bolyai porta felé vitte útja. Hullott a hó, a Köteles Sámuel utca fáinak tar ágai nyársként mintha a leereszkedő párák sötéttségbe szűrtak volna. A visszatartás igyekezetével.

ABLONCZY LÁSZLÓ

Szerkesztői asztal

Dombóvárrott a városi művelődési központban találkozott október 28-án folyóiratunk olvasóival Vörös László főszerkesztő, Annus József főszerkesztő-helyettes és Olasz Sándor szerkesztő.

*

A szovjet kultúra napjain hazánkban járt Szergej Zaligin szovjet író; novem-

ber 12-én Szegedre látogatott, szerkesztőségünket is fölkereste.

*

Fölvívjuk olvasóink figyelmét, hogy az előfizetések megújítása közelesen esedékessé válik. Amennyiben a postai kézbesítő nem jelentkezne az új utalvánnyal, az előfizetés megújítható bármely postahivatalnál, vagy a Posta Központi Hírlap Irodánál.